



Correspondentieadres:
Otmansweg 3, 7735KA, Arrien
Tel/fax : 0529-453176
E-mail: info@ommermarke.nl
Homepage: www.ommermarke.nl

Aan: College van Gedeputeerde Staten van de provincie Overijssel
tav Dhr. H. van Marle
Postbus 10078, 8000GB, Zwolle
postbus@overijssel.nl

Datum: 28-11-2018

Onderwerp: Uitbreiding van Ontheffingsverzoek; Zaaknummer 4822103; Kenmerk 2018/0395646;
dd. 17 juli 2018

Geacht College,

Met deze brief vragen wij, Stichting Marke Werken (Stimarke), een uitbreiding op de op 17 juli 2018 onder zaaknummer 49822103 verkregen ontheffing met betrekking op de handhaving van het artikel 10.63 lid 2 van de wet Milieubeheer (op of in de bodem brengen van afvalstoffen). Deze uitbreiding van het verkregen ontheffingsverzoek betreft een uitbreiding van het onderzoek met een praktijkproef waarin met name logistieke en juridische zaken worden onderzocht bij het gebruik van maaisel dat binnen het beheersgebied van de gemeenten Dalfsen – Ommen - Hardenberg langs bermen en watergangen wordt gewonnen en binnen de pilot “Organisch (rest)Materiaal Als Bodemverbeteraar” (OMAB) wordt gebruikt als bodemverbeteraar (Bokashi of Biocompost).

De pilot OMAB is opgezet door de volgende partijen: gemeente Dalfsen, gemeente Ommen, gemeente Hardenberg, waterschap Drents Overijsselse Delta, waterschap Vechtstromen, Provincie Overijssel en ANV De Ommer Marke. Hiernaast zijn; Eurofins-agro, het landelijke project Lumbricus en het project Zoetwatervoorziening Oost Nederland ook bij deze pilot aangesloten

In de Pilot OMAB wordt in het Vechtdal (gemeenten Dalfsen, Ommen en Hardenberg), onderzoek gedaan naar de mogelijkheden om maaisel (bermen, sloten, waterlichamen, bergingen etc.) te gebruiken voor lokale bodemverbetering.

Het ontheffingsverzoek is gedaan voor de duur van de genoemde pilot van 2017 – 2021. De uitbreiding vragen wij aan voor de onderzoeksperiode 2019-2021 (fase 4 en fase 5)

De maximale hoeveelheid te gebruiken maaisel in de eerste fasen (1-3) van de pilot betreft 1.200 m3 maaisel per jaar Door uitbreiding van het onderzoek met twee praktijkproeven en daarmee samenhangend een uitbreiding van het aantal locaties waar het maaisel wordt gebracht en de bodemverbeteraar wordt gebruikt, wordt in OMAB-Fase 4 en 5 een uitbreiding met 800 m3 gevraagd. Hierdoor komt het totaal te verwerken organisch materiaal op 2.000 m3 in de laatste 2 fasen van de Pilot.

Ontheffingsverzoek

Stimarke vraagt uw college een uitbreiding met 800 m³ van de verkregen ontheffing toe te staan voor deelname van de gemeente Dalfsen – Ommen – Hardenberg - Waterschap Drents Overijsselse Delta – Waterschap Vechtstromen, als leverancier van gewonnen maaisel, in de pilot “Organisch (rest)Materiaal Als Bodemverbeteraar”. En dit maaisel te mogen afzetten bij deelnemers (ontvangende agrariërs) in de pilot OMAB die van dit maaisel een bodemverbeteraar maken en deze daarna aanwenden op hun landbouwgrond voor een periode van 2 onderzoeksjaren (2019 – 2021).

Aanleiding

Een groot aantal terreinbeheerders is reeds enige tijd op zoek naar mogelijkheden om hun organisch restmateriaal nuttiger en goedkoper in te kunnen zetten binnen het circulaire organisch economisch model (bijv. Circulair Terreinbeheer). Tegelijkertijd zijn agrariërs op zoek naar manieren om de bodems van hun landbouwgronden te verbeteren. Het verhogen van het gehalte aan organische stof is hierin een belangrijke factor. Organisch materiaal in de bodem draagt bij aan het vasthouden van nutriënten en water (minder uitspoeling) en verbetert de structuur (minder verdichting). Daardoor neemt de bodemvruchtbaarheid toe en daarmee ook de opbrengsten.

Voor de waterschappen worden, met het verhogen van het gehalte aan organisch materiaal in de bodem, de doelen minder uitspoeling en meer waterberging gediend. Ook de drinkwaterwinning is gediend met minder uitspoeling, met name in de grondwaterbeschermings- en drinkwaterinnamegebieden.

Tenslotte is organisch materiaal essentieel voor een divers bodemleven dat niet alleen bijdraagt aan de biodiversiteit maar ook aan gezonde gewassen.

Omzetting van maaisel naar Bokashi of compost met een bacteriemengsel; Bioterra als toevoeging worden landelijk gezien als kansrijk. Over de praktische uitvoering is veel minder bekend.

De pilot OMAB richt zich op het praktijkrijp maken van de omzetting van organisch materiaal tot bodemverbeteraar bij lokale agrariërs. Dit via fermentatie (Anaeroob = zonder zuurstof) waarbij Bokashi wordt gevormd en via compostering (Aeroob = met zuurstof) waarvoor Bioterra wordt gebruikt. Daarnaast richt zij zich op het effect van de bodemverbeteraar op de bodem en de gewasopbrengst.

Het voor deze pilot te gebruiken maaisel wordt gewonnen binnen de beheersgebieden van de gemeenten: Dalfsen, Ommen en Hardenberg. Hierbij wordt de Vrijstellingsregeling gewasresten in acht genomen.

De vraag om uitbreiding van het aantal te verwerken tonnen komt voort uit het feit dat OMAB dit jaar Fase 3 ingaat. Binnen deze fase zal er een uitbreiding van het aantal locaties worden voorbereid. Het is de bedoeling om in twee clusters, ieder rond om een van de huidige deelnemers logistieke systemen voor oogsten, transport en verwerken te onderzoeken. Daarnaast kunnen mogelijkheden om dit proces ook juridisch goed te regelen worden onderzocht. Door het nog ontbreken van een uitbreiding van de bestaande ontheffing zal dit in fase 3 ‘op papier’ gebeuren. Het is de bedoeling om in fase 4 de theorie in de praktijk te toetsen.

In de eerste fasen van de pilot is duidelijk geworden dat er een omslag in de manier van werken nodig is. Het gezamenlijk onderzoeken en uitproberen van een verschillende manieren van aanpak zal hier aan bijdragen.

De Pilot OMAB streeft naar de ontwikkeling van een werkwijze met zo weinig mogelijk kosten en CO2 uitstoot, met een laag energie verbruik en die leidt tot de productie van een optimale bodemverbeteraar. Daarmee wordt een circulair terreinbeheer systeem opgezet en onderhouden. De ervaringen en werkwijze zullen ook op grotere schaal en in meer gebieden toegepast kunnen worden.

Uitwerking is te vinden in het projectplan van de Pilot OMAB, fase 3 en in de onderzoeksopzet fase 3

In OMAB Fase 3 zullen naast de 6 locaties waar het onderzoek naar de kwaliteit van de bodemverbeteraars en het effect op de bodem en gewas wordt uitgevoerd, twee praktijkproeven worden voorbereid voor fase 4 waarin:

- het logistieke systeem wordt onderzocht, uitgewerkt en getest en
- de juridische mogelijkheden worden onderzocht en in de praktijk getest.

Dit ziet er dan als volgt uit:

- Cluster 1:
 - 1 bestaande locatie voor het maken van Bokashi of Biocompost
 - 4 nieuwe locaties voor het maken van Bokashi of Biocompost
- Cluster 2:
 - 1 bestaande locatie voor het maken van Bokashi of Biocompost
 - 4 nieuwe locaties voor het maken van Bokashi of Biocompost

De 6 bestaande proeflocaties zetten ieder een kuil of hoop op van 150 m3 (ontheffing voor maximaal 200 m3)

Totaal 1200 m3

De 2x4 nieuwe locaties zetten ieder een kuil of hoop op van maximaal 100 m3 (ruimte bij te grote aanvoer zit bij de bestaande proeflocaties)

Totaal 800 m3

Voor de extra 800 m3 wordt een uitbreiding van de ontheffingsvergunning gevraagd.

Dit onderhavige verzoek tot uitbreiding in massa betreft de leveranciers (gemeenten Dalfsen, Ommen en Hardenberg en de waterschappen Drents Overijsselse Delta en Vechtstromen) van het, voor het onderzoek binnen de pilot OMAB, gewonnen maaisel.

De StiMarke (de uitvoerende stichting onder ANV De Ommer Marke) heeft als uitvoerder van de pilot bij aanvang van de pilot OMAB bij het bevoegd gezag een omgevingsvergunning aangevraagd (en verkregen) of milieumelding gedaan (en verkregen) voor de locaties (de ontvangers) waar de bodemverbeteraar gebruiksklaar wordt gemaakt en wordt toegepast.

Voor de maaisel ontvangende partijen binnen de gemeente Dalfsen binnen de pilot OMAB is een milieumelding gedaan (en verkregen). Voor de maaisel ontvangende partijen binnen de gemeente Ommen en Hardenberg is een omgevingsvergunning aangevraagd (en verkregen).

Ook voor de nieuwe locaties zal een milieuvergunning of een melding worden aangevraagd.

Probleemstelling

Bij het cyclische onderhoud van bermen en watergangen wordt maaisel geoogst dat gebruikt kan worden als bodemverbeteraar binnen de agrarische sector. Het beschikbaar zijn van een grondstof op korte afstand van toepassing ten behoeve van verbetering van de bodem, biedt prima mogelijkheden om bij te dragen aan een duurzaam en circulair systeem (circulair terreinbeheer).

Binnen de huidige regelgeving wordt echter dit maaisel gezien als een afvalstof. En binnen art. 10.63 lid 2 van de Wet Milieubeheer betreffende het 'op of in de bodem brengen van afvalstoffen' is aangegeven dat dit alleen kan wanneer hiervoor een, door het bevoegd gezag, schriftelijke ontheffing is verleend.

Vooruitlopend op de maatschappelijk ontwikkeling waarbij afvalstromen meer en meer ingezet zullen gaan worden als grondstof en waarop de regelgeving mogelijk wordt aangepast (waarin de uitbreiding van de 'kleine kringloopregeling' van 1 naar 5 km een eerste stap is), wil de pilot OMAB onderzoeken welke kwaliteit het aangevoerde maaisel moet hebben en welke bewerkingen van maaisel het meest geschikt zijn om de waarde van het maaisel zo goed mogelijk te benutten voor bodemverbetering.

Vanaf fase 3 maakt gericht onderzoek naar de logistieke (on)mogelijkheden, het kostenplaatje, kennisoverdracht, de regelgeving en onderbouwing van de gewenste veranderingen in de wet- en regelgeving, onderdeel uit van de Pilot.

Om de, voor de praktijkproeven van fase 4 benodigde uitbreiding van 800 m³, in de pilot OMAB gelegaliseerd te krijgen, verzoekt de Stimarke namens de partners die OMAB vormen, om de benodigde uitbreiding met betrekking tot de handhaving van het artikel 10.63 lid 2 van de wet Milieubeheer (op of in de bodem brengen van afvalstoffen), te beschikken.

In de bijgevoegde toelichting op het ontheffingsverzoek wordt ingegaan op de pilot OMAB en de daarin gestelde voorwaarden voor een onverdacht en veilig product als bodemverbeteraar.

Met vriendelijke groet,
Stichting Marke Werken

voorzitter

secretaris

Toelichting op het ontheffingsverzoek t.a.v. deelname aan de pilot OMAB, als leverancier van gewonnen maaisel

Pilot Organische (rest)Materiaal Als Bodemverbeteraar.

Doel

Het praktijkrijp maken van een omzetting van plaatselijk organisch (rest)materiaal van bermen, watergangen, bergingen en natuurterreinen in een product dat geschikt is voor bodemverbetering in hetzelfde gebied, met zo min mogelijk verliezen aan uitgangsmateriaal, met zo weinig mogelijk input van energie en waarbij de milieubelasting zo klein mogelijk is.

Tegelijkertijd worden bestaande en verkregen kennis en inzichten breed gedeeld, zodat er ook draagvlak ontstaat zowel bij de leverende organisaties, als bij de ontvangende agrariërs, als bij politiek en bewoners, om de theorie ook in de praktijk toe te passen.

Dit zal moeten leiden tot een systeem waarin voor langere tijd bij de plaatselijke agrariërs, een goede bodemverbeteraar wordt geproduceerd uit lokaal organisch materiaal, die de bodemvruchtbaarheid, structuur, ziekteverendheid en waterbergend vermogen van de bodem structureel zal borgen en verhogen terwijl de uitspoeling wordt beperkt.

De zogenaamde Circulaire Organische Economie.

Doelgroep

Binnen dit project vinden we meerdere doelgroepen waar de pilot zich op richt. Het betreft de 'Leveranciers', de 'Ontvangers' en de Drinkwatervoorziening. Verder richt de pilot zich ook op de politiek en andere betrokkenen door het (gevraagd en ongevraagd) geven van informatie.

Leveranciers

De deelnemers die vanuit hun onderhoudsprogramma's het organisch restmateriaal vrij krijgen. Op het moment richt het project zich eerst op de gemeenten en waterschappen binnen het Vechtdal. Later kunnen leveranciers als natuurorganisaties en landgoederen aansluiten.

De leveranciers:

- Gemeente Dalftsien
- Gemeente Ommen
- Gemeente Hardenberg
- Waterschap Drents Overijsselse Delta
- Waterschap Vechtstromen

Deze deelnemers krijgen de volgende organische producten vrij bij de door hen uitgevoerde jaarlijks terugkerende onderhoudswerkzaamheden:

- Maaisel dat een á twee keer per jaar vrijkomt bij het maaien van de bermen en schouwpaden.
- Maaisel dat vrijkomt bij het schonen van watergangen, bergingen en droge sloten .

De leveranciers zorgen voor de aanvoer van het voor de pilot benodigde organische materiaal in de gewenste kwaliteit en kwantiteit.

Ontvangers

In potentie zijn dit de agrarische bedrijven binnen de regio van het Vechtdal. Binnen het project worden zij vertegenwoordigd door ANV De Ommer Marke. Deze organisatie zet zich in om agrariërs te vinden die (meerjarig) mee willen werken aan het project.

De agrariërs zetten de kuilen Bokashi en hopen Biocompost op, onderhouden ze en rijden ze uit over het land waarin proefvelden zijn uitgezet, zoals nodig voor het onderzoek (hoeveelheid, tijdstip). De proefvelden moeten gedurende de looptijd van het onderzoek beschikbaar blijven.

Drinkwatervoorziening

Er is een maatschappelijk belang om de drinkwatervoorziening veilig te stellen. Dit belang wordt in de pilot vertegenwoordigd via de betrokkenheid van de Provincie en ZON.

Toelichting herkomst organisch materiaal

De gemeenten Dalfsen, Ommen en Hardenberg en de waterschappen WDODelta en Vechtstromen leveren het organische materiaal. Het maaisel wordt gewonnen van bermen, taluds, greppels, watergangen, bergingen en dijken. De leveranciers zorgen voor schoon maaisel door het selecteren van afvalvrije/afvalarme locaties en door het vooraf verwijderen van zwerfafval. Locaties met exoten worden vermeden.

Vooraf aan het maaien en verzamelen wordt er door een projectmedewerker van het Project OMAB een visuele controle (schouw) van de te maaien bermen/taluds uitgevoerd. Locaties waarvan vooraf kan worden aangegeven dat er kans is op vervuiling (onkruiden, zwerfafval, exoten) worden niet bij deze pilot betrokken. Op dat moment wordt in overleg met de leverancier voor een ander locatie gekozen.

Van het geleverde maaisel voor de 2 proefgebieden wordt per proefgebied een uitgebreide (inclusief zware metalen) analyse gemaakt. Dit zal een mengmonster betreffen van het geogste maaisel uit de bermen en watergangen in het proefgebied.

De verkregen gegevens worden getoetst aan de acceptatievoorwaarden en de eisen die aan het te gebruiken maaisel worden gesteld.

Acceptatievoorwaarden:

Eisen aan het geogste maaisel:

- Het maaisel moet vrij zijn van de aanwezigheid van probleem-onkruiden voor de landbouw. Hieronder vallen ook exoten.
- Het maaisel moet vrij zijn van vervuiling door afval (zwerfafval; plastic, blik, glas, ijzer, puin, bouwafval en dergelijke).
- Er zit niet meer grond in het maaisel als redelijkerwijs verwacht kan worden bij een zorgvuldige winning.
- Maaisel waarvan blijkt dat die te veel zware metalen of andere ongewenste chemische stoffen bevat wordt niet geleverd dan wel teruggenomen.

Eisen aan de berm/sloot:

Aan het talud/berm waar het maaisel wordt gewonnen worden de volgende eisen gesteld:

- De maailocatie moet vrij zijn van zwerfafval (plastic, blik, ijzer, glas, puin, e.d.).
- De maailocatie is zoveel mogelijk vrij van probleemkruiden voor de landbouw waarvan zaad of wortelstokken kunnen worden meegenomen.
- De leverancier streeft naar een winning waarbij zo weinig mogelijk grond wordt meegenomen.
- Bermen waarvan bekend is dat het maaisel te veel zware metalen of andere ongewenste chemische stoffen bevat, worden niet meegenomen voor de winning van maaisel voor bodemverbetering.

Registratie:

Omtrent de aanvoer van het geogste maaisel zal een registratie worden bijgehouden met hierin de volgende gegevens:

- Datum aanvoer maaisel
- Locatie herkomst van het maaisel
- Hoeveelheid in m³
- Soort aangevoerd maaisel
- Eventuele aanwezigheid van zwerfafval / Soort zwerfafval
- Datum nemen van plukmonster van het maaisel / Analysenummer

Bij het onderzoek wordt de overige regelgeving in acht genomen.

Toelichting bemonstering

In alle fasen van de pilot wordt op de 6 bestaande locaties zowel bij het ingangsmateriaal (maaisel) als bij het gereed product (Bokashi/Biocompost) een kwaliteits-analyse worden genomen. Het effect op de bodem van de proeflocaties wordt bij aanvang en na de 5-jarige pilot periode uitgebreid bemonsterd. Op één locatie wordt het effect op de kwaliteit van het hoog bodemwater onderzocht. Zie hiervoor ook het projectplan; 'Pilot Organisch (rest)Materiaal als Bodemverbeteraar' (zie bijlage A).

Kuil/Hoop

Om een goed beeld te krijgen van de kwaliteit en gebruiksmogelijkheden van de verkregen bodemverbeteraar wordt elke kuil/hoop op de bestaande locaties geanalyseerd. Zowel het geogste ingangsmateriaal (maaisel) als het product (Bokashi of Biocompost) worden geanalyseerd op samenstelling en de verandering in volume.

Daarnaast wordt er een mengmonster genomen van het maaisel dat gebracht wordt bij de 5 agrariërs van ieder proefgebied. Van dit maaisel wordt ook de aanwezigheid van afval en invasieve exoten (vooraf aan het maaien in het veld) gecontroleerd.

In overleg met Eurofins-agro is gekozen voor een uitgebreide compost analyse. Dit betreft zowel het ingangsmateriaal [maaisel] als uitgangsmateriaal (de Bokashi of Biocompost). Binnen deze analyse worden alle belangrijke parameters waaronder naast N, P, K ook de zware metalen meegenomen. De bemonstering zal door Eurofins-agro worden uitgevoerd (zie bijlage B).

Alle kuilen en hopen, die op kuilplaten worden aangelegd, worden ook gecontroleerd op het ontstaan van uittredend vocht. Regelmatig zullen de locaties waar een Bokashi/Biocompost kuil/hoop ligt worden bekeken. Bij het ontstaan van uittredend vocht zal hiervan door de

monsternemer van Aqualysis monsters worden genomen. Door het laboratorium 'Aqualysis' worden deze monsters geanalyseerd op concentraties die een bedreiging kunnen vormen voor mens, dier, bodem en milieu. Hiervan wordt een analyserapport opgesteld (zie Bijlage C).

De partners van de pilot OMAB dragen zorg voor een constante en volledige monitoring .
De resultaten worden breed gedeeld en samenwerking wordt gezocht.

Bijlagen:

- A Projectplan Pilot Organisch (rest)Materiaal als Bodemverbeteraar (oktober 2018)
- B Eurofins-agro – Parameters compostanalyse
- C Aqualysis – Parameter overzicht uittredend vocht